

"YOSH ILMİY İJODKORLAR: SHARLOTTA BRONTENING "JEYN EYRE" ASARI ASOSIDA"

mavzusidagi ilimiy maqolalar to'plami

SHARLOTTA BRONTENIN "JANE EYRE" ROMANINDA QOLLANILGAN STILISTIKALIQ FIGURALAR

Naimova Nazira

Innovatsion texnologiyalar universiteti "Filologiya" kafedrası oqıtıwshısı

Slamadinova Munisa

Innovatsion Texnologiyalar Universiteti Filologiya hám tillerdi úyreniw baǵdarı student

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15635820>

Annotatsiya. Ushı maqalada Sharlotta Brontenin "Jane Eyre" romanında qollanılǵan stilistikalıq figuralar analizlenedi. Shıǵarmada paydalanılǵan metafora, epitet, personifikatsiya, antiteza, tákirarlaw, ishki monolog, simvolizm sıyaqlı kórkem súwretlew quralları arqalı avtor obrazlar psixologiyasın tereń sáwlelendirip, ortalıq súwretin janlandırǵan hám dramalıq kúshı arttırǵan. Bul stilistikalıq figuralar roman tiliniń estetikalıq baylıǵı hám mazmunlıq tereńligin támiyinleydi. Maqalada bul qurallardıń hár biri misallar menen talqılanıp, olardıń shıǵarmadaǵı funktsional áhmiyeti ashıp berilgen.

Tayanış sózler: Sharlotta Bronte, Jane Eyre, stilistikalıq figuralar, metafora, epitet, personifikatsiya, antiteza, tákirarlaw, ishki monolog, kórkem súwretlew quralları, inglis ádebiyatı.

Kirisiw. Ádebiyatta stilistikalıq figuralar (kórkem súwretlew quralları) avtorıń kórkem pikirlewı hám súwretlew sheberligin ashıp beriwshi tiykarǵı elementlerden biri. Olar arqalı tekst tek túsinikli hám mazmunlı bolıp qalmaq, al emotsionallıq hám estetikalıq jaqtan bayıtıladı. Ásirese, romantizm hám realizm elementleri úylesken shıǵarmalarda bunday qurallardıń roli oǵada áhmiyetli. Sharlotta Bronte inglis ádebiyatında óziniń tereń psixologiyalıq súwretleri, hayal obraziniń ǵárezsizlik hám erkinlik ushın gúresin kórsetiwde sheberlik penen qollanılǵan stilistikalıq figuraları menen belgili. Onıń belgili romanı - "Jane Eyre" bul baǵdarda klassikalıq úlgi bolıp esaplanadı. Shıǵarmada avtor óz obrazların, ruwxıy jaǵdaylardı, tábiyattı hám waqıyalardı janlı hám tásirsheń túrde súwretlew ushın kóplegen stilistikalıq qurallardan - metafora, epitet, personifikatsiya, antiteza, ironiya, tákirarlaw, dialog, ishki monolog, parallelizm hám basqalardan keńnen paydalanǵan. Bul maqalada "Jane Eyre" romanında qollanılǵan tiykarǵı stilistikalıq figuralar talqılanadı, olardıń funktsiyası hám kórkemlik áhmiyetin jarıtadı.

1. Metafora (kóshpeli mániǵi ańlatpalar).

Bronte romanında metafora arqalı tek obrazlardıń ruwxıy jaǵdayı ǵana emes, al sociallıq jaǵday da tereń ańlatıladı. Jejn Eyreniń ózin "qus sıyaqlı qápeste" dep súwretlewı onıń óz erkinligin joǵaltqanın, jámiyettegi hayallardıń erkin emesligin ańlatadı. Metafora onıń ishki gúresiniń kórkemlik sáwleleniwı sıpatında xızmet etedi.

"YOSH ILMİY İJODKORLAR: SHARLOTTA BRONTENING "JEYN EYRE" ASARI ASOSIDA"

mavzusidagi ilimiy maqolalar to'plami

"I am no bird; and no net ensnares me: I am a free human being with an independent will..." (Men qus emespen; hesh qanday tor meni uslap ala almaydı: men óz betinshe erkke ie adamman.) Bul sóz shıǵarmada oraylıq metaforalardan biri bolıp, hayal erk-iqrarı hám gárezsizligin qorǵaw ideyasın bildiredi [3, 223-229].

2. Epitet (sipatlawshı kórkem sózler).

Bronte shıǵarmasınıń tilinde epitetler úlken orın ieleydi. Olar arqalı avtor súwretlerdi jáne de janlı hám obrazlı etedi. Mısal ushın:

"dark night" - qarańǵı tún.

"cold, grey morning" - suwıq, kúlreń tań.

"wild and gloomy hills" - jabayı hám muńlı tóbelikler.

Bul epitetler tek ortalıqtı súwretlewge ǵana xızmet etpey, al obrazlardıń ishki keshirmelerin qorshaǵan ortalıq penen uyǵınlastıradı.

3. Personifikaciya (insaniylastırıw).

Personifikaciya Brontenin usılında ruwxıy xalat hám ortalıq ortasındaǵı uyǵınlıqtı jaratadı. Ol tábiyatqa insanıylıq sıpatlar berip, oqıwshınıń sezimlerine tikkeley tásir etedi: "The wind moaned mournfully through the trees." (Shamal aǵashlardıń arasında muńlı mıranıp esedi.) Bul jerde shamal "qayǵılı mıranıp esken" jaǵdayda súwretlenedi, bul Jáneniń ishki keshirmelerin tábiyat arqalı bildiriw usılı bolıp tabıladı. Usı tárizde tábiyat obraz qaharmanınıń sezimleriniń sáwlesi sıpatında súwretlenedi.

4. Antitezalar (qarama-qarsı túsinikler).

Bronte dramalıq kúshti arttırıw maqsetinde tez-tez antitezalardan paydalanadı. "Jaqtılıq hám qarańǵılıq," "muhabbat hám wazıypa," "erkinlik hám boysınıwshılıq" sıyaqlı qarama-qarsı túsinikler shıǵarmanıń tiykarǵı ideyalıq sızıǵın quraydı. Jejn Eyreniń ishki dúnyasındaǵı qarama-qarsılıqlar áyne usı stilistikalıq usıl arqalı kórsetiledi: "Do I love him? Does he love me?" (Men onı súyemen be? Does she love me?) Bul antitezalı sorawlar Jejnenniń ishki gúresi, gúmanları hám muhabbatqa bolǵan mútájligin bildiredi [1, 1-19].

5. Qaytalanıw (tákidlew maqsetindegi qaytalanıwshı strukturalar).

Bronte óz pikirlerin kúsheytiw hám oqıwshı dıqqatın tartıw ushın tákirarlaw usıllarınan paydalanadı. Ásirese, Jejn óziniń erkinligin atap ótken waqıtta: "I am not an angel, I asserted; "and I will not be one till I die: I will be myself." (Men perishte emespen, men sonday bolıwdı da qálemeymen: men ózimdey bolaman.) Bul frazemada tákirarlar arqalı Jáne'niń gárezsizlik ruwxı, kúshli shaxsı hám erk-iqrarı atap ótilmekte.

"YOSH ILMİY İJODKORLAR: SHARLOTTA BRONTENING "JEYN EYRE" ASARI ASOSIDA"

mavzusidagi ilimiy maqolalar to'plami

6. Ishki monolog hám dialoglardağı uslublıq qurallar.

Romannıń tiykarđı kúshlerinen biri - bul qaharmanlardıń ishki monologı. Jane óz keshirmelerin, qáweterlerin, taysalaqlanıwların ishki sóylew arqalı anladı. Bul usıl járdeminde avtor qaharman psixologiyasını tereń sáwlelendiredi. Sonday-aq, áhmiyetli saxnalarda dialoglar arqalı personajlar xarakterleri, kózqarasları hám sezimleri ashıladı. Stilistikalıq qurallar áyne dialoglarda aktiv qollanıladı: pauzalar, sóz oynıları, tákirarlar, kinoya, atap ótiw - bulardıń barlığı obrazlardı janlandıradı.

7. Simvolizm hám emblematic obrazlar.

Roman dawamında ayırım obrazlar simvolikalıq mániske iye. Mısalı, Tornfild zalı - bul Jeynniń ishki dunyasındağı qayđı, sır hám erksizlik simvolı. Ot hám muz motivleri muhabbat hám biypárwalıqtıń obrazlı kórinisi sıpatında stilistikalıq qural sıpatında qollanıladı.

Juwmag. Sharlotta Bronteniń "Jane Eyre" romanı kórkem tiliniń kúshi áyne stilistikalıq figuralarda kórinedi. Avtor metafora, epitet, personifikaciya, antiteza, tákirarlaw, ishki monolog hám basqa da kórkemlew quralları arqalı shıgarmanı ruwxıy hám estetikalıq jaqtan bayıtqan. Bul stilistikalıq figuralar roman obrazların tereń hám janlı súwretlew, dramalıq jağdaylardı kúsheytiw hám oqıwshıǵa tásirsheńlik bağıshlawda áhmiyetli qural bolıp xızmet etedi. "Jane Eyre" tek ǵana romantikalıq gúrriń emes, al stilistikalıq baylıq hám kórkem oylaw úlgisi sıpatında inglis ádebiyatında ayırıqsha orın ieleydi. Bronte jaratqan stilistikalıq ańlatpa quralları búgingi kúnde de ádebiyattanıwshılar hám tiltanıwshılar ushın tereń izertlew obykti esaplanadı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. Fatmasari, Yuniar, and Nikhla Khotmalinda. "The use of simile in Charlotte Bronte's Jane Eyre." *Metaphor* 4.1 (2021): 1-19.
2. Funtek, Emilija. *Charlotte Brontë's Narrative Modes in the Proffesor, Jane Eyre and Villette*. Diss. University of Rijeka. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of English Language and Literature, 2018.
3. IKROMOVNA, MURODOVA MUKADAS, and TILLAYEV ZAFAR AKMALOVICH. "Phrase-structure in English Used in Charlotte Bronte's "Jane Eyre." *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology* 7.05: 223-229.
4. Kroeber, Karl. *Styles in Fictional Structure: Studies in the Art of Jane Austen, Charlotte Brontë, George Eliot*. Princeton University Press, 2015.